

Het optimisme van deel 3

„Op grond van al deze beschouwingen is de regering van oordeel dat het beginselbesluit van 1974, tot het bouwen van drie nieuwe kerncentrales in relatie tot de noodzaak van vervanging van verouderd productievermogen in de openbare sector, in relatie tot de voor de totale elektriciteitsvoorziening na te streven brandstofinzet en ook in relatie tot een mogelijke ontwikkeling van en behoefte aan elektriciteit nu ten grondslag kan worden gelegd aan de Maatschappelijke Discussie”. Zie hier de (voorlopige) standpuntbepaling van de regering met betrekking tot de uitbreiding van het aantal kerncentrales, in het derde deel van de *Nota energiebeleid* (over brandstofinzet in centrales) dat onlangs aan de Tweede Kamer is aangeboden.

De conclusie van het kabinet mag geen verrassing heten. Zoals bekend is het energiebeleid van de regering gericht op twee doelstellingen: energiebesparing en diversificatie (het spreiden van het energieverbruik over meer bronnen). In de Kolennota is de diversificatiedoelstelling al nader uitgewerkt: rond de eeuwwisseling moet ten minste 40% van de elektriciteit worden opgewekt door middel van steenkool. Omdat het kabinet het aardgas wil aanwenden voor met name het particuliere kleinverbruik en de olieafhankelijkheid wil terugdringen mag slechts voor het reservevermogen (20%) gebruik worden gemaakt van olie en aardgas. De resterende 40% zou moeten worden opgevuld door kolen en kernenergie. Uit de Kolennota bleek evenwel dat een nog verder opvoeren van het kolenaandeel in elektriciteitscentrales, o.a. vanwege milieu-effecten, volstrekt onhaalbaar zou zijn, zodat de keuze voor kernenergie vaststond.

Niettemin is de beslissing van de regering niet zo logisch als op grond van bovenstaande zou mogen worden aangenomen. De maatschappelijke weerstand tegen uitbreiding van kernenergie is groot. Met name het ongeval bij Harrisburg lijkt de weerstand te hebben versterkt. Uit een onlangs gehouden enquête bleek dat slechts 12% van de ondervraagden voorstander was van het uitbreiden van het aantal kerncentrales en dus in feite het regeringsstandpunt onderschreven. De vraag is dan ook waarom het kabinet toch vasthoudt aan de uitbreiding van kernenergie?

Het blijkt dat het kabinet de risico's van kernenergie rooskleuriger inschat dan het merendeel van de bevolking. In feite zouden voor alle problemen acceptabele oplossingen gevonden zijn. Het is zelfs zo dat men op basis van de beschouwingen van het kabinet over de kernenergie geneigd is zich af te vragen waarom we onze elektriciteit in de toekomst voor een belangrijk deel zouden opwekken met behulp van kolen — waarvan de gevaren evident zijn — terwijl we kunnen beschikken over zo'n veilige, milieuvriendelijke (en bovendien iets goedkopere) energiebron als kernenergie. Volgens minister Van Aardenne moet de maatschappelijke weerstand tegen kernenergie dan ook worden verklaard uit het feit dat de mensen *geen verstand* hebben van kernenergie; de nota spreekt van „irrationele gevoelsmatige aspecten”, die overigens „op zichzelf niet doorslaggevend mogen zijn”.

Vanwege het feit dat de kennis over kernenergie blijkbaar nog te wensen over laat, zal de z.g. Maatschappelijke Discussie — althans naar de mening van de regering — dus voor een belangrijk gedeelte moeten worden beheerst door de *informatievoorziening*, vóórdat de werkelijke

discussie kan beginnen. Volgens de regering zou in de discussie de beschikbare informatie systematisch moeten worden getoetst „zodat opheldering ontstaat over welke gevolgen zijn verbonden aan welke keuzen; welke inzichten omstreden of aanvaard zijn; welke irrationele angsten en reële risico's zijn”. Het is interessant om na te gaan in hoeverre de nota zelf aan deze doelstelling beantwoordt.

Het is, zeker m.b.t. een omstreden zaak als kernenergie, niet moeilijk om een vooringenomen voorkeur door wetenschappelijk onderzoek te onderbouwen. Bevindingen die niet in het straatje passen kunnen, of zonder noemenswaardige argumentatie van tafel worden gevergd, of liever in het geheel maar niet worden vermeld. Zo wordt in het derde deel van de *Nota energiebeleid* wel met instemming gerefereerd aan het beroemde Rasmussenrapport dat op basis van een op zijn minst discutabele „risicoanalyse” tot de conclusie komt dat kernenergie veiliger is dan welke andere energiebron ook, maar het Kemeny-rapport over het ongeval met de kerncentrale in Harrisburg, waarin heel wat minder positief wordt geoordeeld over kernenergie, zoekt men vergeefs in de nota. Een ander voorbeeld betreft de opslag van het radio-actief afval. Op basis van een studie van de Interdepartementale Commissie voor de Kernenergie en onderzoeken in het kader van de International Fuel Cycle Evaluation, wordt geconcludeerd dat opberging van hoog radio-actief afval in steenzoutformaties een verantwoorde oplossing is. Het is bekend dat met name door geologen deze conclusie wordt aangevochten; de zoutkoepels zouden niet stabiel genoeg zijn om het kernafval daarin zonder gevaar op te slaan. Geen woord hierover in de nota, hoewel de twijfels over de stabiliteit van de zoutkoepels zeker niet ongegrond lijken. Boringen bij Gorleben (West-Duitsland) hebben b.v. uitgewezen dat daar in ieder gevalsprake is van breukvlakken en dat water wordt toegelaten. Toch is alleen een oplossing waarbij het afval niet in aanraking kan komen met de biosfeer aanvaardbaar en daarom essentieel in de kernenergie-discussie.

Alleen al op basis van deze omissies (er zijn nog wel meer punten te noemen) kan niet worden gezegd dat deel 3 alle beschikbare informatie heeft getoetst en dat de burgers op basis hiervan tot een afgewogen oordeel kunnen komen. Integendeel, de regering lijkt een selectief gebruik te hebben gemaakt van inzichten, die het wetenschappelijk onderzoek naar de risico's van kernenergie heeft opgeleverd en de kernenergieproblematiek betrekkelijk eenzijdig te hebben belicht. Kernenergie blijft een omstreden zaak waarvan de onzekerheid ten aanzien van de risico's groot is. De regering heeft alles afgewogen en is tot de conclusie gekomen dat de risico's aanvaardbaar zijn, waarbij heeft meegespeeld „dat wij soortgelijke risico's in onze maatschappij hebben aanvaard en dat wij geleerd hebben ons te wapenen tegen ernstige ongevallen”. Het punt is evenwel dat risico's van kernenergie onvergelijkbaar zijn met andere genomen risico's en dat ook de consequenties van ongelukken met kernenergie van een heel andere orde zijn. De regering is bevreesd dat het afzien van de kernenergieoptie ten koste gaat van de welvaart. Het ware in overweging te nemen het begrip welvaart wat ruimer te interpreteren.

T. de Bruin